

Tilen Zonta,
dipl. pravnik (UN),
študent magistrske
stopnje na PF Univerze
v Ljubljani,
sodelavec na Inštitutu za
intelektualno lastnino

Organizacija športnih prireditev je drag, a dobičkonosen posel. Da dogodek, v katerega so v določenem trenutku uprte oči športne javnosti, poteka nemoteno in kvalitetno, je vloženega veliko finančnega, organizacijskega in tehničnega napora. Organizatorji imajo seveda od tega finančne koristi, ki jim zagotavljajo vračilo naložbe in dodaten dobiček. Zlasti pri odmevnih športnih dogodkih si njihovi organizatorji manejo roke z velikimi prihodki od prodaje vstopnic, oglaševanja in predvsem prodaje televizijskih pravic. Čemu torej potreba po uveljavitvi nove sorodne pravice za organizatorje športnih prireditev, ki jo po novem vsebuje Predlog direktive o avtorskih pravicah na enotnem digitalnem trgu?

Nova sorodna pravica organizatorjev športnih prireditev

Skrita past Direktive o avtorskih pravicah na enotnem digitalnem trgu

Se organizatorjem športnih prireditev res godi tako slabo?

Trenutna ureditev v Evropski uniji je do organizatorjev športnih prireditev precej protekcionistična. Različna pravna področja namreč varujejo predvsem njihove ekonomske interese. V prvi vrsti si organizatorji na obligacijskopravni podlagi zagotovijo t. i. medijske pravice, ki jim omogočajo, da dovolijo ali prepovejo izkoriščanje dogodka po televiziji, radiu ali drugih medijih, kot je denimo internet. V primeru televizijskih pravic gre predvsem za pravico snemanja na prizorišču, pravico oddajanja radiodifuznih signalov s prizorišča in pravico kasnejše uporabe posnetkov.¹ Vse te pravice so danes monetizirane in jih je mogoče na trgu kupiti, s čimer se organizatorjem odpirajo možnosti za zaslužek. Pri tem je treba opozoriti, da je izključujoči položaj organizatorja omejen s pravico javnosti biti obveščena o pomembnejših športnih dogodkih. Na podlagi 14. člena Direktive 2010/13/EU o avdiovizualnih medijskih storitvah (v nadaljevanju Direktiva 2010/13/EU)² se namreč oblikujejo sezname dogodkov velikega družbenega pomena, o katerih je v skladu s 15. členom dovoljeno na kratko poročati.

Če organizator športni dogodek tudi snema ali pa za to pooblasti nekoga drugega, ki mu nato s pogodbo pravice prenese nazaj, mu v skladu z avtorskopravno zakonodajo za avdiovizualni del pripada avtorska oziroma sorodna pravica. Če je delo svobodne in ustvarjalne narave in nosi avtorjevo osebno noto, govorimo o »kinematografskem delu«, ki kot tako uživa avtorskopravno varstvo. Če pogoj originalnosti ni izpolnjen, se lahko snemalca kot »filmskemu producentu« še vedno prizna sorodna pravica, ki vključuje prepoved reproduciranja, distribuiranja in dajanja na voljo javnosti.³

Navsezadnje lahko organizator športne prireditve, ki je bodisi lastnik bodisi v pogodbenem odnosu z lastnikom prizorišča, na katerem se dogodek odvija, določi »hišna pravila« in v njih postavi pogoje vstopa in prepove določena ravnanja na prizorišču. Taka pravila se na primer določijo v splošnih pogojih poslovanja ob nakupu vstopnice ali v posebni pogodbi, ki jo organizator sklene z radiodifuzno organizacijo, ki dogodek snema. Tako lahko

organizatorji snemanje ali fotografiranje tekme prepovejo že na stvarnopravni oziroma obligacijskopravni podlagi.⁴

Reforma avtorskega prava na enotnem digitalnem trgu

Od septembra 2016, ko je bil prvič predstavljen Predlog direktive o avtorskih pravicah na enotnem digitalnem trgu, je bilo v zvezi z reformo avtorskega prava dvignjenega precej prahu. Posebej v zadnjih mesecih, ko je bila usoda direktive še v rokah evropskih poslancev, se je razvila razgreta debata, v kateri so različni deležniki skušali zaščititi svoje interese. Konec junija 2018 je bil objavljen predlog odbora za pravne zadeve,⁵ ki je med drugim v amandmaju 76 vseboval tudi 12.a člen, naslovljen »zaščita organizatorjev športnih prireditev«, vendar se o njem v javnosti ni veliko razpravljalo. Na juliskem plenarnem zasedanju je Evropski parlament predlog direktive zavrnil.

Nadaljevala se je razprava, ki se je vrtela predvsem okrog 11. (t. i. davek na spletne povezave) in 13. člena (vzpostavitev filtrov za preprečevanje nalaganja avtorskoppravno varovanih vsebin na splet). Rezultat tega diskurza je bilo tudi več kot 200 amandmajev, ki so bili vloženi na direktivo, in za poslance povsem nejasna slika o končnem besedilu, o katerem so odločali na septembrskem plenarnem glasovanju v Strasbourgu. Akademiki iz združenja EPIP (*European Policy for Intellectual Property*) so v javnem pozivu evropske poslance pred glasovanjem med drugim opozorili tudi na 12.a člen. Določba, ki je bila predstavljena šele zelo pozno v postopku in ki ni bila deležna izvedbe ocene učinkov, kaj šele javne razprave, naj bi bila po njihovem mnenju popolnoma nesprejemljiva.⁶

Evropski parlament je tako 12. septembra 2018 ponovno odločal o predlogu direktive. S 438 glasovi za in 226 glasovi proti je tokrat odobril začetek pogajanj v dialogu z Evropsko komisijo in Svetom Evropske unije, v katerem se bo naprej odločalo o predlogu direktive. Ob vsej pozornosti, ki jo je javnost namenila drugim določbam, se je v samem besedilu direktive »po nesreči« ponovno znašel tudi 12.a člen. Axel Voss, glavni poročevalec Evropskega

¹ Bergant Rakočević, V.: Pravna narava televizijskih pravic na športni prireditvi: doktorska disertacija, Univerza v Ljubljani, Pravna fakulteta, Ljubljana 2001, str. 15.

² UL L, št. 95/1, z dne 15. aprila 2010.

³ Margoni, T.: The protection of sports events in the EU: Property, intellectual property, unfair competition and special forms of protection, IIC - International Review of Intellectual Property and Competition Law, 47 (2016) 4, str. 10–12.

⁴ Margoni, T., nav. delo, str. 6–8.

⁵ <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=REPORT&mode=XML&reference=A8-2018-0245&language=EN#title7>> (21. 9. 2018).

⁶ <<https://www.create.ac.uk/wp-content/uploads/2018/09/Statement-by-EPIP-Academics.pdf>> (21. 9. 2018).

parlamenta v zvezi z reformo in glavni zagovornik vseh novosti, ki so mu evropski poslanci brezkompromisno sledili, je po glasovanju priznal, da nihče ni vedel, da je bila določba v zadnjim trenutku vnesena v predlog. Ob tem je določbi v bran stopil tiskovni predstavnik Evropskega parlamenta John Schranz in razložil, da naj bi bili glavna tarča 12.a člena spletni pobiralci stav, ki služijo na račun posnetkov tekem, za katere nimajo nobenih pravic.⁷ Axel Voss pa je nato povedal, da je vnos določbe najverjetneje napaka odbora za pravne zadeve in da bodo to napako v nadaljnjem procesu popravili.⁸ Zanimivo bo videti, ali bo določba izbrisana iz končne različice direktive ali bo morda na koncu le dobila širšo podporo v dialogu tudi izven Evropskega parlamenta.

Za kaj sploh gre pri 12.a členu?

12.a člen določa, da države članice organizatorjem športnih prireditev zagotovijo pravice iz 2. in 3(2). člena Direktive 2001/29/ES⁹ (to sta pravica reproduciranja in pravica dajanja na voljo javnosti) ter 7. člena Direktive 2006/115/ES¹⁰ (gre za pravico do snemanja športnih prireditev). Iz obrazložitve odbora za pravne zadeve izhaja, da naj bi bila podlaga za določbo prvi odstavek 165. člena Pogodbe o delovanju Evropske unije,¹¹ ki pravi, da Unija prispeva k spodbujanju evropskih razsežnosti v športu ob upoštevanju njihove posebne narave, na prostovoljstvu temelječih struktur ter njihove družbene in vzgojne vloge. Prav tako naj bi varstvo pravic intelektualne lastnine organizatorjev športnih prireditev bilo predvideno že v uvodni izjavi 52 Direktive 2010/13/EU in podprto s strani Evropskega parlamenta v različnih poročilih.

Pravni odbor se je v svoji obrazložitvi oprl tudi na sodbo Sodišča EU iz leta 2011 v zadevi *Football Association Premier League proti QC Leisure*.¹² V njej je sodišče poudarilo, da športnih dogodkov kot takih ni mogoče šteti za intelektualne stvaritve in jih tako ni mogoče varovati na podlagi avtorske pravice, ker pravila igre ne omogočajo ustvarjalne svobode. Prav tako jih pravo Unije ne štiti na nobeni drugi podlagi na področju intelektualne lastnine. Ker pa naj bi bili športni dogodki edinstveni in izvirni, jim različne notranje pravne ureditve po potrebi lahko dodelijo zaščito, primerljivo z varstvom avtorskih del.

Tako iz besedila predloga direktive in njegove obrazložitve kot tudi iz uvodnih izjav ne izhaja, zakaj organizatorji športnih prireditev potrebujejo dodatno varstvo v obliki nove sorodne pravice.

Če je *ratio* določbe res prističi peruti spletnih pobiralcev stav, si je evropski zakonodajalec očitno za zgled vzel francosko ureditev, ki v členu L.333-1 Zakona o športu organizatorjem športnih dogodkov zagotavlja neke vrste *sui generis* pravico izkoriščanja prireditve, ki jo organizirajo. V sodbi iz leta 2008 je pariško prvoinstančno sodišče¹³ organizatorjem športnih prireditev na podlagi omenjene pravice omogočilo prepoved spletnega pobiranja stav, ki so v direktni povezavi z organiziranim dogodkom. Če je torej namen nove sorodne pravice *de facto* prepovedati spletne stave, zakaj je potem 12.a člen tako kot 11. člen, ki uvaja novo sorodno pravico za medijske založnike, oblikovan tako široko, da za sabo pušča negativne posledice še na marsikaterem drugem področju?

Slabosti, ki jih prinaša nova sorodna pravica

Nasprotniki 12.a člena menijo, da bo dodelitev ekskluzivne pravice organizatorjem športnih prireditev, na podlagi katere so samo ti upravičeni reproducirati, dajati na voljo javnosti in snemati športne prireditve, prizadela predvsem športne navdušence širom Evrope. **Nova sorodna pravica bo namreč gledalcem prepovedala tako snemanje tekem kot tudi deljenje slik in videoposnetkov s športnih prireditev.**

Če bo sprejet tudi 13. člen direktive, ki predvideva vzpostavitev avtomatskih filtrov za odstranjevanje vsebin, ki domnevno posegajo v avtorsko pravico, bodo ti filtri onemogočali tudi nalozitev posnetkov ali krajših izsekov športnih tekem na internetne platforme. Filtri, kakršni so obseženi s trenutnim stanjem tehnike, namreč ne zaznajo, ali gre za kršitev avtorske pravice ali pa za zakonito izjemo, kot je denimo citiranje ali parodija. To v praksi pomeni, da bodo z YouTube avtomatsko odstranjeni vsi posnetki tekem, ki so bili posneti brez dovoljenja organizatorja. Športni navdušenci in vlogerji tako ne bodo mogli več deliti svojih osebnih izkušenj s tekem in na tak način promovirati svoje najljubše ekipe ali športa.¹⁴ S tem se bo močno zmanjšal spekter vsebin, do katerih lahko uporabniki spleta prosto dostopajo.

Sklep

Z ohranitvijo 12.a člena, ki ga obravnavam v prispevku, bi se poleg dobičkonosnega trga televizijskih pravic v Evropski uniji vzpostavil nov trg sorodnih pravic organizatorjev športnih prireditev. Ob analizi veljavne zakonodaje ugotavljam, da pravo Evropske unije organizatorjem nudi zadostno varstvo, zato se pod vprašaj postavlja potreba po vzpostavitvi nove sorodne pravice v njihovo korist. Menim, da je vprašanje, ali se morajo organizatorji za svoj obstoj na trgu boriti proti nelojalnim praksam spletnih pobiralcev stav, kvečjemu vprašanje konkurenčnega prava, in ne prava intelektualne lastnine. Slednje namreč športnih prireditev kot takih avtorskopravno ne more varovati, za zaščito samih posnetkov tekem pa že skrbi avtorska oziroma sorodna pravica.

Posebej problematičen pa se mi zdi netransparenten način, kako je se direktiva v postopku sprejemala.

Ne samo, da se o 12.a členu javno ni razpravljalo in da Evropska komisija o posledicah, ki jih člen prinaša, ni naredila ocene učinkov, evropski poslanci so pri sprejemanju predloga direktive šli mimo vseh opozoril stroke.

Povrhu vsega pa nas lahko resno skrbi tudi dejstvo, da je sam snovalec direktive spregledal določbo v predlogu. Očitno so evropski poslanci, ki so prezrli mnenje stroke in predlog direktive podprli, ne da bi se vprašali o daljnosežnih posledicah, ki jih reforma prinaša, ponovno podlegli pritiskom lobijev. To kaže, da Evropski parlament ni kompetenten za sprejemanje direktive, ki pušča negativne posledice na tako različnih področjih in ki bo v končni fazi prizadela predvsem uporabnike interneta.

⁷ <<https://qz.com/1389385/article-11-and-article-13-axel-voss-is-surprised-by-eu-copyright-law/>> (21. 9. 2018).

⁸ <<https://boingboing.net/2018/09/14/he-got-vossed.html>> (21. 9. 2018).

⁹ UL L, št. 167 z dne 22. junija 2001.

¹⁰ UL L, št. 376 z dne 27. decembra 2006.

¹¹ UL C, 326 z dne 26. oktobra 2012.

¹² Sodišče EU, zadeva *Football Association Premier League proti QC Leisure* (C-429/08) z dne 4. oktobra 2011.

¹³ Zadeva *Fédération Française de Tennis proti Unibet* (08/02006) z dne 30. maja 2008.

¹⁴ <<https://juliareda.eu/2018/09/copyright-sports-fans/>> (21. 9. 2018).